

НЕПРЫРУЧАНЫ ДЗІКІ НІКАР, або Як вярнуць ваду балотам?

Напрыканцы лістапада адбылася падзея, якую некаторыя экалагі ўжо назвалі падзеяй года — дадзены старт па забалочванні часткі асушанага ў канцы 50-х гадоў мінулага стагоддзя балота Дзікі Нікар, што ў Белаежскай пушчы. У мерапрыемстве прынялі ўдзел прадстаўнікі Франкфурцкага заалагічнага таварыства (Германія), Белаежскага нацыянальнага парка (Польшча), Нацыянальнага парка «Белаежская пушча» (Беларусь), Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Рэспублікі Беларусь, грамадскіх арганізацый «Ахова птушак Бацькаўшчыны» і «Багна», прадстаўнікі мясцовых улад, спецыялісты-інжынеры, экалагі.

НІКАР — БАГАЦЕ ПУШЧЫ

Асушанае балота Дзікі Нікар займае больш за 7 тыс. га, паўторнае забалочванне будзе праводзіцца на 1163,7 га. Чаму для ажыццяўлення праекта спецыялісты выбралі менавіта гэтую тэрыторыю?

- Дзікі Нікар павінен стварыць своеасаблівы ахоўны буфер паміж рэліктавымі лясамі і меліярыраванымі землямі.

- Гэта балота з захаваным тарфянікам, таму расліны, якія раслі там да асушэння, адновяцца значна хутчэй, што паспрыяе аднаўленню ўсёй экасістэмы тэрыторыі.

- Тут захаваліся 19 дрэў піхты белай (занесенай у Чырвоную кнігу) ва ўрэчышчы Цісоўнік. Вакол яго будзе створаная свая ахоўная зона для падтрымання адпаведнага гідралагічнага рэжыму.

- Экалагі чакаюць, што пасля забалочвання на Дзікі Нікар вернуцца бабры і рэдкія віды птушак, такія як дупель, вяртлявая чаротаўка.

Раней 30% усёй тэрыторыі Белаежскай пушчы займалі балоты. Пасля савецкай меліярацыі 50—60-х гадоў было асушана амаль 20 тыс. га. Як вынік — дэградацыя экасістэм. Месцамі ўзровень грунтовых водаў знізіўся да 1,5 м. На працягу апошніх дваццаці гадоў тут знікаюць яловыя насаджэнні (на польскай тэрыторыі пушчы таксама), бо яны больш запатрабавальныя да

Фота Сяргея Нікавіча

вільгаці. Забалочванне — неабходная мера, якая будзе садзейнічаць паліпшэнню парушанага гідралагічнага рэжыму, назапашванню вады. Мясцовыя жыхары вітаюць аднаўленне балота, бо многія памятаюць, якім Дзікі Нікар быў у іх дзяцінстве, наколькі багатая і разнастайная тады была прырода.

Віктар ФЯНЧУК, каардынатар прыродаахоўнага праекта для Белаежскай пушчы, засяродзіў увагу на тым, што пачатку работ па забалочванні папярэднічалі амаль чатыры гады працы. Усё пачалося ў 2013 годзе з распрацоўкі навуковага абгрунтавання. Была праведзена ацэнка ўплыву планаваных работ,

распрацаваны інжынерны праект, які прайшоў сур'ёзную экалагічную экспертызу. Таксама былі праведзены даследаванні арнітафаўны і дадзена папярэдняя ацэнка ўплыву на клімат: наколькі мы зможам скараціць выкіды парніковых газаў? За гэты час было затрачана каля 75 тыс. еўра.

ТАННА І ЭФЕКТЫЎНА

Праекту паўторнага забалочвання асушанага балота Дзікі Нікар папярэднічалі яшчэ 10 пілотных праектаў такога тыпу — летас была прынята пастанова Савета Міністраў, якая зацвердзіла Стратэгію захавання і рацыянальнага (устой-

лівага) выкарыстання тарфянікаў і Схему размеркавання тарфянікаў па кірунках выкарыстання на перыяд да 2030 года. Была праведзена інвентарызацыя ўсіх балот Беларусі, якая паказала, што ў натуральным стане засталася толькі 863 тыс. га балот. На іх торф здабываць не будучы. Гэта дазволіць захаваць больш за 7 млрд м³ прэснай вады і забяспечыць устойлівае воднае насычэнне рэк і азёр. Торф працягнуць здабываць, але толькі на ўжо парушаных тарфяніках. Парушаныя балоты, якія больш не выкарыстоўваюцца для сельскагаспадарчых патрэб, належаць экалагічнай рэабілітацыі. **(Заканчэнне на 9-й стар.)**

Кліматычны баланс

Калі цяпло — на пагібель

Што неабходна зрабіць Беларусі для рэалізацыі палажэнняў Парыжскага пагаднення

Амаль уся дзейнасць сучаснага чалавека (татальная ўрбанізацыя, высяканне лясоў, сельская гаспадарка, прамысловасць, спажыванне прыроднага паліва, выпрацоўка энергіі, транспарт) выклікае выкіды парніковых газаў, якія ўтвараюць так званы парніковы эффект. Як вынік — на Зямлі павышаецца тэмпература, пачынаюць раставаць ледавікі, падымаецца ўзровень Сусветнага акіяна. Глобальны характар змянення клімату патрабуе максімальна шырокага супрацоўніцтва ўсіх краін і іх эфектыўнай дзейнасці. Іншага выйсця ў чалавечтве няма. Таму сёння паміж краінамі падпісваюцца пагадненні аб скарачэнні выкідаў, абароне навакольнага асяроддзя. Беларусь у гэтым кірунку не адстае ад развітых краін, актыўна пазіцыянуе сябе на сусветнай экалагічнай арэне.

«Інвентарызацыя» паветра

Пасля далучэння Беларусі да Парыжскага пагаднення ў краіне неабходна распрацаваць новыя дакументы, якія дазваляць у будучым правесці шэраг экалагічных мерапрыемстваў. Беларускія і еўрапейскія палітыкі, экалагі, прадстаўнікі грамадскіх арганізацый у Мінску селі за «круглы стол» (у межах сумеснай працы Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Рэспублікі Беларусь і праекта Clima East, фінансуемага Еўрапейскім саюзам), каб акрэсліць межы будучых планаў па рэалізацыі пагаднення.

Вольга Вавілонская, спецыяліст БелНДЦ «Экалогія», адзначыла, што ў краіне

створана і актыўна працуе нарматыўна-прававая база, неабходная для рэалізацыі кліматычных пагадненняў. Нашы спецыялісты распрацоўваюць праграмы і меры для зніжэння выкідаў парніковых газаў, праграмы па адаптацыі і інш. Створана структура разам з групай нацыянальных экспертаў, якая прадстаўляе справядзачы па кліматычных пагадненнях.

БелНДЦ «Экалогія» — цэнтр, які ажыццяўляе інвентарызацыю парніковых газаў Беларусі (для гэтага быў створаны Кадастр парніковых газаў), праводзіць навуковыя даследаванні. У цэнтры працуе міжведамасная рабочая група па праблеме змянення клімату. Спецыялістамі цэнтру распрацавана сістэма адкрытага доступу да інфармацыі па пытаннях змянення клімату для насельніцтва. Міжна-

родныя эксперты праводзяць штогадовыя правэркі такіх дакументаў.

Важна, што меры, якія патрабуюцца для вырашэння праблем змянення клімату, будуць найбольш эфектыўнымі з экалагічнага, сацыяльнага і эканамічнага пунктаў гледжання ў тым выпадку, калі яны будуць заснаваныя на адпаведных навуковых, тэхнічных і эканамічных ведах і будуць пастаянна пераглядацца ў святле новых даных, атрыманых у гэтых галінах.

Першыя крокі да Парыжа

На працягу двух дзён работы «круглага стала» разглядаліся стратэгічныя падыходы па рэалізацыі Парыжскага

пагаднення, пытанні па распрацоўцы дарожнай карты, развіцця ўзнаўляльнай энергетыкі, фінансавання і іншыя.

Clima East — рэгіянальны праект тэхнічнай дапамогі па падтрымцы дзеянняў, накіраваных на зніжэнне ўплыву чалавека на клімат у краінах Усходняга партнёрства і Расіі. Ён забяспечвае падтрымку ва ўдасканаленні палітыкі, стратэгіі і рынкавых механізмаў у галіне змянення клімату, а таксама экспертную дапамогу і распрацоўвае стратэгіі па адаптацыі сельскай гаспадаркі.

Парыжскае пагадненне (падпісана 22 красавіка 2016 года) — дакумент Рамачнай канвенцыі ААН аб змяненні клімату, які рэгулюе меры па зніжэнні вуглякіслага газу ў атмасферы з 2020 года. Асноўная мэта дакумента — дамагчыся стабілізацыі канцэнтрацыі парніковых газаў у атмасферы на такім узроўні, які б не дапускаў небяспечнага антрапагеннага ўздзеяння на клімат. Краіны-ўдзельніцы пагаднення вызначаюць свае ўнёскі ў дасягненне дэклараванай агульнай мэты ў індывідуальным парадку, пераглядаюць іх раз у пяць гадоў.

Ірына РУДЗЬКО, кансультант упраўлення рэгулявання ўздзеяння на атмасфернае паветра і водныя рэсурсы Мінпрыроды, паведаміла пра праект плана па рэалізацыі Парыжскага пагаднення ў Беларусі. Над яго стварэннем будуць працаваць спецыялісты Мінпрыроды, Мінэканомікі, Мінфіна, Мінпрама, Мінэнерга, Белстата, Акадэміі навук, аблвыканкамаў і інш. Плануецца распрацаваць:

- стратэгію доўгатэрміновага развіцця з нізкім узроўнем выкідаў парніковых газаў да 2050 года;

- нацыянальны план дзеянняў па павелічэнні абсорбцыі парніковых газаў да 2030 года;

- праект нарматыўна-прававага акта аб падрыхтоўцы і зацвярджэнні нацыянальнага вызначанага ўкладу Беларусі (на нашу краіну прыпадае 0,24% сусветных парніковых газаў);

- нацыянальны план дзеянняў у галіне адаптацыі да змянення клімату;

- стратэгію ўдзелу Беларусі ў фінансавых механізмах Парыжскага пагаднення;

- мерапрыемствы па ўдасканаленні інфармацыйнага забеспячэння падрыхтоўкі кадраў, мерапрыемствы па развіцці навуковых ведаў аб праблеме змянення клімату;

- нацыянальную справядзачнасць (кадастры, даклады, нацыянальныя паведамленні і г.д.).

У групу па распрацоўцы плана ўключаны і грамадскія арганізацыі (нагадваем, што любы экалагічны дакумент, згодна з сучасным заканадаўствам, узгаднёны з грамадскасцю і знаходзіцца ў адкрытым доступе на афіцыйных сайтах). Спецыялістаў розных сфер чакае вялікая і адказная праца. Астатнім застаецца сачыць за зменамі і спадзявацца на паспяховае рэалізацыю гэтага амбіцёзнага плана.

Вольга ПРАЛЮК
praljuk@zviazda.by